

PAASTUAJA KOLMAS PÜHAPÄEV AD 2022

Ef 5:1–11 (Sk 3:1–5; Lk 11:14–26)

- 1 Võtke nüüd Jumal eeskujuks nagu armastatud lapsed,
- 2 ja käige armastuses, nõnda nagu Kristus meid on armastanud ja on iseenese loovutanud meie eest anniks ja ohvriks, magusaks lõhnaks Jumalale.
- 3 Aga hoorusest ja kogu rüvedusest ja ahnusest ärgu olgu teie seas juttugi, nõnda nagu on kohane pühadele.
- 4 Samuti riivatus ja rumalad sõnad ja sündsusetu lõõpimine ei sobi teile, vaid selle asemel olgu tänu.
- 5 Seda teadke kindlasti, et ühelgi hoorajal ega kõlvatul ega ahnitsejal – tähendab ebajumalateenreil – ei ole pärandit Kristuse ja Jumala riigis.
- 6 Ärgu ükski petku teid tühjade sõnadega, sest niisuguste asjade pärast tuleb Jumala viha sõnakuulmatute laste peale!
- 7 Äрге siis saage nende kaaslasteks!
- 8 Sest varem te olite pimedus, nüüd aga olete valgus Issandas. Käige nagu valguse lapsed –
- 9 valguse vili on ju igasuguses headuses ja õigluses ja tões –,
- 10 uurige, mis on Issandale meelepärane,
- 11 ja ärge hakake pimeduse viljatute tegude kaasosaliseks, vaid pigem paljastage neid!

Sissejuhatus

Efesos oli alates 27. aastast eKr Rooma Aasia provintsi (s.t Väike-Aasia) pealinn, kus resideerus provintsi asevalitseja (prokonsul). Lisaks tähtsusele kaubateede ristumiskohana oli Efesos tuntud seitsme maailmaime hulka arvatud Artemise templi ja sellega seotud kultuse poolest.

Apostel Paulus jõudis Efesosse esmakordselt oma teise misjonireisi lõpul, peatudes seal üsna lühidalt (Ap 18:19j). Teisel korral saabus Paulus Efesosse aasta 56 paiku ning jäi sinna rohkem kui kaheks aastaks: esmalt kuulutas ta, nagu tal kombeks, sünagoogis, kokku kolm kuud (Ef 19:6), hiljem aga, vastuolude tõttu juutidega, kaks aastat [paganaille] Türrannose koolis (Ap 19:9).

Pauluse viibimine Efesoses lõppes suure kokkupõrkega, mille põhjustas Artemise templi hõbekujusid valmistavate hõbesepade kartus kaotada ma sissetulek, kui Paulus peaks jätkama oma tõenäoliselt edukat kuulutustööd Efesoses. Mõned Pauluse kaastöölised võeti puhkenud mäsu käigus kinni, linnavõimul õnnestus rahvas siiski maha rahustada ning Paulus liikus Efesosest edasi Makedooniasse.

Kiri efeslastele on kirjutatud vangistuses viibides (Ef 3:1; 4:1; 6:20), tõenäoliselt Roomas, võib-olla samaaegselt Kolossa kirjaga 60. aastate alguses. Kirja toimetas kohale Pauluse abiline Tühnikos, kelle ülesandeks oli valgustada efeslasi apostli käekäigu kohta ning neid julgustada (Ef 6:21j).

Kuigi läkitatud konkreetsele kogudusele, on Efesose kirja sõnum universaalne¹ ning selle keskpunktis seisab jumaliku päästekavatsuse teostumine Kristuses ja Tema kirikus (vt nt Ef 1:3–14). Kirja võib jagada kaheks peaosaks: esimesed kolm peatükki käsitlevad eeskätt õpetuslikke, viimased kolm veidi praktilisemaid küsimusi (kuigi tihedalt põimituna õpetuslikega).

Kirja keskseks sõnumiks on kinnitus, et Jumal on kiriku juba enne maailma rajamist Kristuses välja valinud (Ef 1:4) ning oma rahvaks ja lapseõiguse osaliseks ette määranud (Ef 1:5). Apostel kujutab kirikut kui Kristuse ihu (Ef 1:23; 4:16), Jumala eluhoonet ja templit (Ef 2:20jj) ning Kristuse mõrsjat (Ef 5:23–32).

Need, kes usuvad Kristusesse ja on temas ristimise läbi uueks saanud, on päästetud pimeduse, surma ja patu meelevallast ning liidetud Kristuse ihusse (Ef 2:1–10), kusjuures seeläbi on ületatud ka varasem lõhe juutide ja paganate vahel (Ef 2:11–22). Iseennast mõistab Paulus Jumala tööriistana, Tema armu majapidajana, kelle ülesandeks on kuulutada sõnumit, et «paganadki on töötuse kaaspärijad ja sama ihu liikmed ja kaasosalised Kristuses Jeesuses evangeeliumi kaudu» (Ef 3:6).

Möödapääsamatult olulisena rõhutab apostel kiriku ühtsuse hoidmist (Ef 4:1–16), millega kaasneb kohustus pöörduda ära varasemast elust pimeduses ning elada uut elu Kristuses (Ef 4:17–5:20). Eeskätt avaldub ja teostub kristlaste uus elu igapäevastes ühiselu-, s.t eeskätt abielu- ja peresuhetes, mis peavad peegeldama Kristuse ja Tema kiriku ühtekuuluvust (Ef 5:21–6:9). Tegemist on vaimuliku võitlusega, milleks kristlased peavad adekvaatselt relvastuma (Ef 6:10–20).

Keelelisi märkuseid

Võtke nüüd Jumal eeskujuks – γίνεσθε οὖν μιμηταὶ τοῦ θεοῦ – sõnasõnalt: «saage nüüd Jumala järeleaimajaiks».² Sõna μιμητής tähendab «imateerija», «järeleaimaja».³

¹ Kuna paljudes käsikirjades puudub kirja esimeses salmis Efesose nimi, on suur osa uurijaid arvamisel, et tegemist oli kõigile Väike-Aasia kogudustele mõeldud ringkirjaga, millele hiljem lisati Efesose kui provintsi pealinna nimi.

² 1739. aasta Piiblis: «siis olge nüüd Jumala järrelkäiad».

³ Sama päritolu on sõna «miim» – pantomiiminäitleja.

Armastatud – ἀγαπητά – sõna ἀγαπητός tuleneb verbist ἀγαπάω – «armastama», «[kellelegi] head soovima», ka «[kellelegi järele] janunema/õhkama».⁴

Käige – περιπατεῖτε – sõna περιπατέω tähendab «[ringi] käima», «[edasi] astuma» ja tähistab ülekantult ka eluviisi.

Kristus – ὁ Χριστός – sõna Χριστός tuleneb verbist χρίω – «võidma», «salvima» – ja tähendab sedasama, mida heebrea מָשִׁיחַ – «Messias», «Võitu».

On...loovutanud – παρέδωκεν – sõna παραδίδωμι tähendab «üle andma», «[kellegi kätte] andma», «[kellegi meelevalda] loovutama», ka (negatiivses tähenduses) «ära andma».

Anniks – προσφορὰν – sõna προσφορά⁵ tähistab nii ohvriandi kui ohverdamise akti.⁶

Ohvriks – θυσίαν – sõna θυσία – «ohver» – tuleneb verbistθύω – «tapma», «ohverdama».

Magusaks – εὐωδίας – sõna εὐωδία koosneb määr sõnast εὖ – «hea» – ja verbist ὄζω – «lõhnama», «lehkama» – ning tähendab «healõhnaline».

Lõhnaks – εἰς ὄσμην – sõna ὄσμη – «lõhn», «aroom» – tuleneb verbist ὄζω – «lõhnama», «lehkama».

Hoorusest – πορνεία – sõna πορνεία – «hoorus» – algtähenduseks on «enesemüümine», kuid laiemalt tähistatakse sellega igasugust lubamatut (s.t abieluvälist) seksuaalvahekorda. Ülekantult kasutatakse seda sõna Uues Testamendis ka ebajumalateenistuse iseloomustamiseks.

Ärgu olgu teie seas juttugi – μηδὲ ὀνομαζέσθω ἐν ὑμῖν – sõnasõnalt: «ärgu isegi nimetatagu teie seas».⁷

Riivatus – sõna αἰσχρότης tähendab «häbitus», «riivatus», «kasimatus», «roppus», «ropusuulisus».⁸

⁴ Sarnase tähendusvarjundiga on heebrea אָהַבָה – «armastama», «[kellelegi järele] õhkama».

⁵ Õigeusu traditsioonis tähistab sama sõna – «prosfora» – armulaualeiba.

⁶ 1989. aasta Uues Testamendis on «anniks ja ohvriks» võetud kokku sõnaga «roaohvriks».

⁷ 1968. aasta piiblitõlkes: «olgu nimetatamata teie seas»; 1989. aasta Uues Testamendis: «olgu teie seas nimetatamata».

⁸ 1739. aasta Piiblis: «häbbematta töö»; 1989. aasta Uues Testamendis: «ropendamine».

Rumalad sõnad – μωρολογία – sõna μωρολογία tuleneb sõnadest μωρός – «rumal», «totter», «tobe», «mõistmatu», «sõge» – ja λέγω – «rääkima» – ning tähendab «tobeduste rääkimine», «loll jutt».⁹

Sündsusetu lõõpimine – sõna εὐτραπεία võib tähistada nii heatahtlikku naljatamist kui kohatut lõõpimist, kahemõttelist teravmeelitsemist ja isegi mõnitamist, siin ilmselt n-ö allapoole vööd naljade tegemist.¹⁰

Vaid selle asemel olgu tänu – ἀλλὰ μᾶλλον εὐχαριστία – sõnasõnalt: «vaid palju enam tänuandmine». Sõna εὐχαριστία tähendab «tänuikkus», «tänamine», «tänuohver», ka «euharistia» («armulaud»).

Tähendab ebajumalateenreil – ὁ ἐστὶν εἰδωλολάτρης – sõnasõnalt: «kes on ebajumalateenrid».¹¹

Pärandit – κληρονομίαν – sõna κληρονομία koosneb sõnadest κλῆρος – «liisk», «liisuosa» – ja νόμος – «seadus», «korraldus», «asjakorraldus».¹²

Riigis – ἐν τῇ βασιλείᾳ – sõna βασιλεία tähistab eeskätt kuningriiki ja kuninglikku meelevalda.

Petku – ἀπατάτω – sõna ἀπατάω tähendab «petma», «eksitama», «tüssama», «ära meelitama».

Sõnakuulmatute – ἀπειθείας – sõna ἀπείθεια koosneb eitavast eesliitest α ja verbist πείθω – «veenma», «veendumine», «veendunud olema», «usaldama», «usalduma», «kuulda võtma», «uskuma» – ning tähendab «uskmatu», «põikpäine», «kangekaelne», «sõnakuulmatu».

Kaaslasteks – συμμετοχοὶ – õigem oleks tõlkida: «kaasosalisteks».¹³

Pimedus – sõna σκότος – «pimedus» – tuleneb tõenäoliselt sõnast σκιά – «vari».¹⁴

⁹ 1739. aasta Piiblis: «jõlle kõnne»; 1989. aasta Uues Testamendis: «tobetsemine».

¹⁰ 1739. aasta Piiblis: «naljaheitminne»; 1968. aasta piiblitõlkes: «tühised naljad».

¹¹ 1739. aasta Piiblis: «kes on woõra jumala tener»; 1968. aasta piiblitõlkes: «kuna ta on ebajumala ori».

¹² Niisiis võiks tõlkida ka: «...ei ole õigust liisuosale».

¹³ 1739. aasta Piiblis: «seltsimehiks».

¹⁴ Pimedus ei eksisteeri iseseisvalt, vaid tekib valguse varjamise/varjutamise tulemusena.

Issandas – ἐν κυρίῳ – sõna κύριος on Uues Testamendis enamasti Jumalale (ja Kristusele) reserveeritud tiitel, algses tähenduses «peremees», «omanik», «isand», «valitseja».

Tões – ἀληθεία – sõna ἀλήθεια – «tõde» – koosneb eitavast eesliitest α ja verbist λαμβάνω – «varjul olema», «peidetud/tundmatu olema».¹⁵

Uurige – δοκιμάζοντες – sõna δοκιμάζω tähendab «läbi katsuma», «järgi proovima», «tundma õppima».

Ärge hakake...kaasosaliseks – μὴ συγκοινωνεῖτε – sõna συγκοινωνέω koosneb kaasäitlevast eessõnast σύν ja verbist κοινωνέω – «[kellegagi] ühenduses/osaduses¹⁶ olema», «[kellegagi] ühendusse astuma».

Tegude – τοῖς ἔργοις – sõna ἔργον tähendab «tegevus», «ettevõtmine», «töö», «[teatava töö teostamiseks] tehtav».

Paljastage – ἐλέγχετε – sõna ἐλέγχω tähistab eeskätt kellegi süü tuvastamist ja esiletoomist, kellegi süüdimõistmist.¹⁷

Sisuline analüüs

Efesose kirja viienda peatüki kaks esimest salmi näivad kuuluvat kokku pigem neljanda peatüki teise poolega, milles paganate (s.t ka enamuse Efesose kristlaste endine) eluviis vastandatakse uuele elule Kristuses. Tõsi, sellesama vastanduse juurde tullakse tagasi viienda peatüki kaheksandas salmis, ent siiski näib Ef 5:3 kujutavat endast kui mitte teatavat teema-, siis vähemalt rõhuasetuse vahetust või konkretiseerimist.

Neljanda peatüki viimast ja viienda peatüki kaht esimest salmi ühendades (Ef 4:32–5:2) saame järgmise üleskutse: «Olge üksteise vastu lahked, halastajad, andestage üksteisele, nii nagu ka Jumal on teile andestanud Kristuses. Võtke nüüd Jumal eeskujuks nagu armastatud lapsed, ja käige armastuses, nõnda nagu Kristus meid on armastanud ja on iseenese loovutanud meie eest anniks ja ohvriks, magusaks lõhnaks Jumalale.»

Niisiis ei käi Jumala eeskujuks võtmise (või imiteerimise – vt vastavat keelelist märkust) juurde mitte ainult järgnevalt käsitletud hoorusest ja sellega kaasnevast loobumine, vaid eeskätt eelnev: lahkus, halastus, Kristuse kombel andeks andmine ja armastamine,

¹⁵ See tähendab, et tõde on kreeka keeles ja meeles miski, mis on (või vähemalt peaks olema) ilmselge, vastuvaidlematult äratuntav.

¹⁶ Siit tuleneb ka sõna κοινωνία, mille üheks vasteks eesti keeles on «osadus».

¹⁷ 1739. aasta Piiblis: «nomige»; 1968. aasta piiblitõlkes: «mõistke...hukka».

millega kuulub lahutamatu kokku valmisolek eneseandmiseks nii ligimese eest kui healõhnalise ohvrina Jumalale. Siin on suur sarnasus Issanda enda sõnadega: «Olge armulised, nagu teie Isa on armuline!» (Lk 6:36) ja «Teie olge siis täiuslikud, nõnda nagu teie taevane Isa on täiuslik!» (Mt 5:48)¹⁸

Taoline Jumala jäljendamine võrsub Kristuses uueks saamisest, konkreetsetelt ristimisest, seeläbi uue inimesega rõivastumisest, kes «on loodud Jumala poolt elama tõe õiguses ja vagaduses» (Ef 4:24). Tegemist ei ole mitte pelgalt uue moraali reeglite järgimisega, vaid Kristusesse kasvamisega, Temaga, kes on pea, üheks ihuks saamisega (Ef 4:15j).

Võib lausa öelda, et teisiti ei olegi võimalik: ei ole võimalik olla kristlane, s.t üks Kristusega Tema ihus, jagamata samal ajal Tema ennastandvat armastust, halastust, andeksandmist ja heldust. Olla kristlane tähendab, et Kristus elab usu läbi inimese südames ning inimene on juurdunud ja kinnitatud armastuses (vrd Ef 3:17). See ei ole mitte inimese, vaid Jumala tegu: «Sest teie olete armu läbi päästetud usu kaudu – ja see ei ole teist enestest, vaid see on and Jumalalt –, mitte tegudest, et ükski ei saaks kiidelda. Sest meie oleme Tema teos, Kristuses Jeesuses loodud heade tegude tegemiseks, nii nagu Jumal on juba enne meile seadnud, et me teeksime seda.» (Ef 2:8jj)

Kristuses uueks saamisega, Jumala jäljendamisega kaasneb loobumine ligimesele halva soovimisest ja tegemisest: «Seepärast jätke vale ja rääkige tõtt oma ligimesega, sest me oleme üksteise liikmed. Kui vihastute, siis ärge tehke pattu! Ärgu päike loojugu teie vihastumise üle! Kõik kibedus ja raev ja viha ja kisa ja teotamine jäägu teist kaugele eemale koos kogu kurjusega.» (Ef 4:25j,31) Kõige selle vana, kurja, rikutu, inimest ennastki hävitava (vrd Ef 4:22) asemele peab astuma siiras halastus ja armastus: «Ühtegi nurjatut sõna ärgu tulgu teie suust, vaid rääkige ainult seda, mis on hea teiste ülesehitamiseks, et kuuljad saaksid armu.» (Ef 4:29)

Järgnevalt läheb Paulus konkreetsemaks, pühendades praeguse jaotuse järgi poolteist peatükki (Ef 5:3–6:9) ühiselu, eeskätt abielu ja perekonna temaatikale. Selle aluseks on aga möödapääsmatult eelnevalt esitatud pilt kirikust kui Kristuse ihust ja kristlaste lahutamatu ühtekuuluvusest oma jumaliku peaga.

Põhimõtteliselt on siin esitatud vastuolu vana ja uue elu, vana ja uue inimese vahel, ning see, mida nõuab Kristusega üks ihu olemine, võimalik võtta kokku 1. Korintose kirja sõnadega: «Kas te ei tea, et teie ihud on Kristuse ihu liikmed? Kas ma võiksin siis

¹⁸ Siia võib lisada Diognetose kirja sõnad: «Või kuidas sa armastad seda, kes sind nõnda on enne armastanud? Armastades saad ju tema leebuse jäljendajaks. Ning ära imesta, et inimene suudab saada Jumala jäljendajaks; suudab, kui Jumal tahab. Sest mitte ligimeste valitsemine vägivallaga ega tahtmine nõrgematest enam omada ega rikkus ning vähemate rõhumine ei ole õnn, ega säära (asjades) saa keegi jäljendada Jumalat, vaid need on väljaspool tolle ülevust. Vaid see, kes ligimese koorma enda peale võtab, kes selles, milles ta suurem on, teist, vähemat aidata tahab, kes seda, mis ta Jumalalt saanud on, puudust kannatavaile annab, saab jumalaks vastuvõtjaile, tema on Jumala jäljendaja.» (X,3–6)

võtta Kristuse liikmed ning teha nad hoora liikmeteks? Ei mingil juhul! Või kas te ei tea, et see, kes hoiab hoora poole, on temaga üks ihu? Sest nagu Jumal ütleb: «Need kaks saavad üheks.» Aga kes hoiab Issanda poole, see on Temaga üks vaim. Põgenege kõlvatuse eest! Mis tahes patt, mida inimene iganes teeks, on väljaspool tema ihu. Kuid kes hoorab, see patustab iseenese ihu vastu. Või kas te ei tea, et teie ihu on teis oleva Püha Vaimu tempel, kelle te olete saanud Jumalalt, ning et teie ei ole iseenese päralt? Sest te olete kallilt ostetud. Austage siis Jumalat oma ihus!» (1Kr 6:15–20)

Paulus keelab hoorust, rüvedust ja ahnust (viimase all võib antud kontekstis mõista ka ohjeldamatust) isegi nimetada (Ef 5:3) – sellele kõigele andumisest rääkimata. Järgnev salm (Ef 5:4) on sama mõtte edasiarendus: riivatus, rumalad sõnad ja sündsusetu lõõpimine, mis on kahtlemata sobimatud igas asjas, on eriti ebakohased ja ohtlikud seksuaalelu valdkonnas.¹⁹

Korratu seksuaalelu asemele peab astuma pühadus, roppuse ja rõveduse või lihtsalt tobeda lõõpimise asemele tänuandmine Jumalale. Viimane, originaalis εὐχαριστία, ei pruugi siin tähendada veel konkreetselt euharistiat ehk armulauda (või sellega seonduvaid liturgilisi toiminguid), küll aga on enam kui tõenäoline, et Paulus ei pea siin silmas ka üksnes üleüldist tänulikkust, vaid siiski konkreetset Jumalale tänu toomist kas isiklikult või koguduse osaduses. Võime seda muidugi mõista ka elementaarse praktilise soovitusena: oma suud avades peaks inimene laskma sealt välja voolata mitte roppusel ja rumalusel, vaid asendama need tänu- ja palvesõnadega Jumalale.

Hoorajatel, kõlvatutel, ahnetel (ohjeldamatutel) inimestel ei ole pärisosa (liisuosa) Kristuse ja Jumala riigis (Ef 5:5) – ei saagi olla, sest «hooraga üheks ihuks» saav inimene (vrd 1Kr 6:16) ei või olla üks ihu Kristusega. Temast on saanud ebajumalateener (Ef 5:5), sõnakuulmatu, uskmatu (Ef 5:6 – vt ka vastavat keelelist märkust), pimeduse kaasosaline (Ef 5:7.11), kelle peale tuleb Jumala viha (Ef 5:6). Arvata, et seda ei juhtu, tähendab ennast tühjadest sõnadest ära meelitada ja petta laskmist (Ef 5:6), hukatuslikku eksitust ja enesepettust.²⁰

Apostel manitseb efeslasi: «Varem te olite pimedus, nüüd aga olete valgus Issandas.²¹ Käige nagu valguse lapsed!» (Ef 5:8) ning lisab, et valguse vili on «igasuguses headuses ja õigluses ja tões» (Ef 5:9). Ilmselt on need kolm – headus, õiglus ja tõde – siin teataval

¹⁹ Siinkohal tasub meenutada vanasõna: «Millest süda täis, sellest suu räägib.»

²⁰ Apostel Peetrus ütleb nende kohta, kes on pärast usule tulemist taas langenud ja nad vabaks ostnud Issanda ära salanud, väga karmilt: «Kui nad on kord ära põgenenud maailma saastast meie Issanda ja Päästja Jeesuse Kristuse tunnetuse kaudu, pärast aga jälle vajuvad sellesse saasta ja jäävad alla, siis on ju nende viimane lugu halvem kui esimene.» (2Pt 2:20)

²¹ Kristlaseks olemine ei tähenda mitte eesõigust «näha valgust tunneli lõpus», vaid kohustust olla ise valguseks neile, kes on pimedas tunnelis.

määral sünonüümid, tähistades kristlase uut elu (vrd Ef 4:24) ning peatüki alguses nimetatud Jumala jäljendajaks saamist Kristuses. Et tegemist ei ole millegi automaatse, puhtalt ristimises ilma isikliku osaluseta omandatuga, seda näitavad sõnad: «Uurige, mis on Issandale meelepärane.» (Ef 5:10) Sõna «uurima» ei tähenda siin mitte niivõrd teoreetilist arutelu, kuivõrd elupraktikas läbi katsumist ja omandamist – vastandina «pimeduse viljatute tegude kaasosaliseks» hakkamisele (Ef 5:11).

Viimased – pimeduse viljatud teod – tuleb «paljastada», s.t selgelt süüdi ja hukka mõista (vt vastavat keelelist märkust). Kuigi järgnevas salmis räägitakse ebamääraselt «nendest», kes taolisi asju «salajas teevad» (Ef 5:12), ei tähenda see, et Paulus peaks siin silmast kedagi konkreetset «teist», vaid ta kõneleb üleüldiselt nendest, kes teevad pimeduse tegusid, s.t igauhest, ka igast kristlasest, kes Jumala jäljendamise ja valguse lapsena elamise asemel saab pimeduse viljatute tegude kaasosaliseks.

Pauluse keskne sõnum efeslastele on selge: te olete üks ihu Kristuses ja Kristusega ning see tähendab, et te ei saa enam olla mingit pimedust, vaid teile on lõõnud särama Kristus (Ef 5:14), kelles ka teie olete saanud valguse lasteks – veelgi enam, ka teie ise olete nüüd valgus Issandas (Ef 5:8). Valgus, mis avaldub Jumala enda eeskujul järgimises, s.t lahkuses, halastuses, andestuses ja ennastandvas armastuses.

Jutluseks

Paastuaja kolmanda pühapäeva vanakiriklik nimi *Oculi* – «Silmad» – pärineb nagu eelnevagi pühapäeva oma 25. psalmist, sedapuhku 15. salmist: «Mu silmad on alati Issanda poole, sest Tema tõmbab mu jalad võrgust välja.» Pühapäeva teemaks on EELK Kirikukäsiraamatu järgi «Jeesus – kurjuse võimu võitja». Käsiraamat juhatab pühapäeva sisse järgmiselt: «Ülestõusmispühadele eelnev aeg oli algkirikus ristimiseks ettevalmistumise aeg ja sellega liitus eksortsism kurjuse võimu väljaajamiseks. Selle pühapäeva teema haakub esimese paastuaja pühapäevaga ja kutsub inimest mõtlema, kelle poolel ta seisab.»

Oculi pühapäeva vanakiriklik Evangeelium (Lk 11:14–28, EELK Kirikukäsiraamatu lugemiskavas esimese lugemisaasta Evangeeliumina Lk 11:14–26) kõneleb eeskätt sellest, kuidas Jeesust süüdistati pärast ühe kurja vaimu väljaajamist koostöös saatana endaga – Jeesus lükkas selle süüdistuse otsustavalt tagasi ja seadis oma kuulajad kompromissitu valiku ette: «Kes ei ole minuga, see on minu vastu, kes ei kogu minuga, see pillab.» (Lk 11:23)

Esimese lugemisaasta Vana Testamendi lugemiseks (Sk 3:1–5²²) on prohvet Sakarja nägemus ülempreester Joosuast, kes Issanda ingli korraldusel riietatakse uutesse

²² Teksti paremaks mõistmiseks on soovitatav lugeda kogu Sakarja raamatu 3. peatükk.

puhastesse rõivastesse selle märgina, et tema ülesandeks on Issanda teedel käies mõista ja teha õigust.

Esimese lugemisaasta Epistel haakub Jeesuse sõnadega sellest, et kes ei ole Temaga, on Tema vastu: apostel Paulus näitab, et kristlane saab olla vaid Kristuse ihu liikmena ning Kristuse ihu liikmeks on võimalik olla ainult Temaga üheks saades. Ühe võrdpildina kasutab Paulus siin valgust ja pimedust kui midagi täiesti ühitamatut.

Pauluse eeskujul tuleks jutluses hoiduda pelgast moraali lugemisest ning keskenduda Jumala lunastustööle Kristuses, Tema halastusele ja ennastandvale armastusele, millest kasvab vastusena välja meie armastus ligimese vastu, hoidumine kõigest, mis võib meid – ja seeläbi kogu Kristuse ihu – rüvetada, ning püüd jälgendada oma eluga ei kedagi vähemat kui Jumalat ennast. Apostli manitsuses öelda lahti pimedusest ja elada valguses (käia nagu valguse lapsed) on peidus suur tõotus: me mitte ainult ei näe enda ees säramas Kristuse valgust, vaid meie, kes olime varemalt pimedus, võime ka ise saada valguseks Issandas.

Jutluse võib ehitada üles näiteks järgmiste punktidenä:

1. Paastuaeg on traditsiooniliselt olnud ristimiseks valmistumise aeg – ning juba ristituule enda jätkuva läbikatsumise ja ristimistootuse uuendamise aeg. Ristimine tähendab uuesti sündimist Kristuses, Temaga rõivastumist, Temaga üheks ja Tema ihu liikmeks saamist. Selle aluseks on Jumala armutegu, Kristuse eneseandmine täiuslikus halastuses ja armastuses – meie, patuste eest, keda apostel Pauluse poolt tarvitatud võrdpilti kasutades võib enne lunastusest osasaamist nimetada pimeduseks: «Sest varem te olite pimedus!» (Ef 5:8)
2. Mõelgem, mida see tähendab – olla pimedus... Elada nagu see, kes on määratud «laostuma petlike himude käes» (Ef 4:22). Elada vales, enesepettuses, mille tulemuseks on sõnakuulmatute laste peale tulev Jumala viha (Ef 5:6). Elada nagu sõgedad, kes ei mõista, mis on õige ja hea, iseennast hävitades ja viljatuid tegusid tehes. Üheks igapäevaelu näiteks, mida Paulus siin kasutab, on korratud seksuaalsuhted – kõik teavad, kuidas see, mis Jumal on inimesele kinkinud imelise eluandva annina, võib seda vääralt kasutades põhjustada kirjeldamatut valu, pettumusi ja kannatusi ning muuta inimese sisuliselt orjaks ja ebajumalateenijaks.
3. Jumal pakub meile tänases Epistlis hoopis teistsuguse võimaluse: saada Tema enda jälgendajaks, öelda lahti pimedusest ja kurjast, õppida tundma, mis on Talle meelepärane, elada ja kasvada headuses, õigluses, tões ja armastuses. Ennastandvas armastuses, mille eeskujuks on Kristus, kes on meid armastades loovutanud iseene meie eest «anniks ja ohvriks, magusaks lõhnaks Jumalale» (Ef 5:2). Ka seda – Jumala jälgendamist – tuleb alustada igapäevasest, eeskätt oma kõige lähematest

inimsuhetest: nagu oleme üks ihu Kristusega, nii oleme Temas üks ihu teiste Kristuse ihu liikmetega. Seepärast käsitleb apostel järgnevalt lähemalt pere- ja abielusuhteid – mis omakorda, kui need on vastavuses Jumala tahtega, aitavad meil teadvustada ja paremini mõista seda, mida Jumal on teinud meie heaks Kristuses.²³

²³ Vrd nt Ef 5:25–27: «Mehed, armastage naisi, otsekui Kristus on armastanud kogudust ja loovutanud iseene tema eest, et teda pühitseda, olles ta puhastanud vees pesemisega sõna läbi, et kogudust iseenda ette seada kirkana, nii et tal ei oleks plekki ega kortsu ega muud sellesarnast, vaid et ta oleks püha ja laitmatu.»